

กระบวนการสร้างมูลค่าวัวควายในประเทศไทย: เครือข่ายและตัวแสดงจากชายแดนแม่สอดถึงเชียงราย

บทคัดย่อ

การค้าวัวควายข้ามแดนซึ่งมีเส้นทางจากประเทศเมียนมาผ่านด่านชายแดนแม่สอด และส่งต่อมาขุนใน ประเทศไทยเพื่อส่งต่อให้แก่ผู้บริโภคในจีนขยายตัวอย่างมากในช่วงเวลากว่า 1 ทศวรรษที่ผ่านมา มีงานศึกษาเกี่ยวกับเส้นทางการขนส่งและการค้าวัวควายข้ามแดนหลายชิ้น แต่ที่ผ่านมายังขาดภาพของตัวแสดงภายใน โดยเฉพาะที่โยงกันเป็นเครือข่ายที่ยึดโยงตัวแสดงต่างๆ สินค้า และโครงสร้างพื้นฐานเข้ามาด้วยกัน ส่งผลให้รัฐบาลไทย มีข้อจำกัดในการกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริงของประเทศและภูมิภาค งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งตอบคำถามทั้งในระดับโครงสร้างที่ว่า อะไรคือปัจจัยเชิงโครงสร้างที่ทำให้ไทยกลายเป็นจุดเชื่อมต่อสำคัญของการค้าวัวควายในภูมิภาค และในระดับของตัวแสดงที่ว่า เครือข่ายและตัวแสดงภายในประเทศมีลักษณะเช่นไร ข้อค้นพบหลักของงานวิจัยคือ กระบวนการสร้างมูลค่าวัวควายซึ่งเป็นสินค้าชายแดนในประเทศไทยมีลักษณะเป็นการค้าแบบกึ่งทางการ (semi-formal trade) ที่ในพื้นที่หนึ่งมีลักษณะถูกกฎหมาย แต่ในอีกที่กลับมีลักษณะลักลอบและผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยนั้นมีจุดแข็งเชิงโครงสร้างโดยเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน นั่นคือ ระบบปศุสัตว์ที่มีมาตรฐาน และมีตัวแสดงสำคัญที่มีประสบการณ์ในการค้าข้ามแดน ด้วยลักษณะของการค้าแบบกึ่งทางการเช่นนี้จึงต้องอาศัยตัวแสดงและเครือข่ายที่มีความยืดหยุ่นและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ นั่นคือ ระบบนายหน้า (brokerage) ซึ่งเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายในฐานะที่เป็นตัวเชื่อมที่สำคัญที่สุดระหว่างตัวแสดงต่างๆ ทั้งในระดับของการเชื่อมต่อพรมแดน สินค้า และตัวแสดงต่างๆ โดยเฉพาะการเชื่อมต่อกับเกษตรกรผู้ขุนวัวควาย ซึ่งเป็นผู้สร้างมูลค่าหลักในกระบวนการสร้างมูลค่าวัวควายข้ามแดน กับพ่อค้าชาวจีนซึ่งเป็นผู้ซื้อ และหน่วยงานภาครัฐในระดับต่างๆ

คำสำคัญ วัวควาย, กระบวนการสร้างมูลค่า, สินค้าชายแดน, แม่สอด

The Valorization Process of Cattle and Buffalo in Thailand: Networks and Actors from Mae Sot to Chiangrai Border

Abstract

The cross-border cattle trade, which has routes from Myanmar passing through the Mae Sot border, and then passed to Thailand in order to pass on to consumers in China, has expanded considerably over the past decade. There are studies on routes, logistics and cross-border cattle trade. But in the past it lacked images of domestic networks that connects various actors, products, and infrastructure. As a result, the Thai government has limitations in determining policies that are in line with the situation of the country and region. This research aims to answer both the structural questions of what are the structural factors that have made Thailand become an important juncture of cattle trade in the region? And at the level of the actor that what does the network and the domestic actor look like? The main findings of the research are the process of creating value for cattle, which is a border product in Thailand, is a semi-formal trade that is legal in one area but illegal in some area. However, Thailand has a structural strength compared to neighboring countries, which is a standard livestock system and has more experienced actors in cross-border trade. This type of semi-formal trading requires a flexible and systematic network of actors and networks, called the brokerage system, which is linked as a network that connects all the actors in the country at the level of connectivity, borders, products and various actors. The brokers play a significant role in connecting farmers, who are the main valorizing actors value creator, with the Chinese merchants who are buyers and government at various levels.

Keyword cattle, valorization process, border goods, Mae Sot